

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

PERFIL

**LA RELACIÓ
EPISTOLAR ENTRE
EL POETA MÀRIUS
TORRES I
MERCÈ FIGUERAS
MENTRE EREN AL
SANATORI PER A
TUBERCULOSOS
DE PUIG D'OLENA
ES POT LLEGIR PER
PRIMERA VEGADA
A 'CARTES A
MAHALTA'. ÉS UNA
DESCOBERTA
LITERÀRIA DE
PRIMER NIVELL**

La veu d'una dona lliure

SIMONA
ŠKRABEC

La poesia sempre s'escriu per a algú que escolta. En un món que es divideix entre "ells" i "nosaltres", la poesia té la valentia de construir un espai d'intimitat perquè tot el que es digui tingui un efecte immediat. La paraula poètica commou, afecta, fereix. No es pot esborrar, aquesta és la seva veritable força.

Mercè Figueras escriu les seves cartes a Màrius Torres amb la seguretat que serà escoltada i entesa. I amb això s'envola cap a una dimensió d'escriptura extremadament rara, única. Figueras se sap lliure, escriu com algú que no té por, que no ha d'agradar a ningú, que no s'ha de justificar per res. És joiosa com un infant entremaliat, confiada com algú que ignora tot dolor, provocativa com només pot ser-ho algú que no

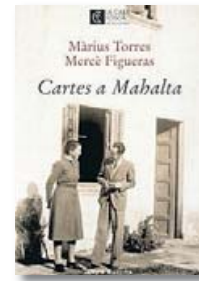
tem cap càstig. Com és possible aquest miracle en una noieta reclosa en un sanatori de tuberculosos durant llargs anys, amb una guerra que s'acosta i llavors ho tenyeix tot amb la derrota definitiva? Com és possible aquesta veu que irradia llum des de dins com una aurèola prenyada de vida enmig de tanta foscor? Perquè la Mercè va tenir la sort immensa de conèixer un home que va ser capaç de l'amor.

Màrius Torres és un poeta rar, únic i impropri del temps que li va tocar viure. Se sincera davant de la seva amiga ja en una de les primeres cartes i li diu que la majoria "s'accontenta d'una caricatura de l'amor". No són capaços de vèncer el seu egoisme, no saben amar. Ell sí, en canvi, sap que l'amor no té matisos, com no en té la fe. Qui estima, ho estima tot amb la mateixa intensitat. Des de la seva solitud i fragilitat tan extremes, aquest home malalt s'obre cap a una dona perquè sap que serà comprès, ell també. El seu amor per ella, però, "és tot blanc com un mes de Maria. Tot just, potser, una mica rosat com els ametllers que deuen florir per l'Empordà".

Batallar pel sentit

I així, entre aquests dos interlocutors es crea una xarxa de complicitats indestructible. No els serveix, però, de refugi, sinó que a tots dos els impulsa cada cop més lluny. La seva conversa és una conversa que es forja contra el món, és una veritable batalla pel sentit –i no un consol que dues persones es volen oferir en la seva desgràcia.

Les petites proses de Figueras són comparables als *dinggedichte* de Rilke. Allò que és mera descripció d'un fet –o d'una fantasia– adquireix

**CARTES
A MAHALTA**
MÀRIUS TORRES
I MERCÈ FIGUERAS
CLUB EDITOR
320 PÀG. / 22,95 €

la profunditat d'un símbol mai desxifrable del tot. Les seves imatges no es deixen llegir figurativament. Figueras crea unes escenes que perden la fàcil analogia de les velles al·legories; la seva imaginació no té fons, és laberíntica com la vida mateixa, que mai dona respostes definitives. Es veu a ella mateixa com un "Ford humà" al qual els metges canvien les peces, amígdals o queixals, per començar. I narra sobre les maduixes que enfilava de petita en una llarga agulla negra per poder-se-les menjar sense embrutar els vestits. O construeix una estampa increïblement misteriosa sobre la rosa, el motiu més difícil de tots, explicant com una poncella no es volia obrir i ella mateixa la va desfullar per força.

Joan Sales li va comentar en una carta que no importava si ella feia errors ortogràfics, però que en canvi Torres "és diferent: ell és home i és poeta", i per això la seva escriptura havia de ser "irreprotxable" (sic!). Aquesta desobediència de les regles ortogràfiques no és pas cap casualitat, tampoc. Marçal va saber que les dones escriuen sempre des de la fúria perquè el seu dolor és massa gran per ser convertit en un poema polític i serà. La majoria, per això, queden condemnades al silenci o a l'esgarip inarticulat.

Mercè Figueras va vèncer aquesta maledicció amb la qual la cultura condemna tota rebel·lió. Va escriure com una dona que ha conegut la llibertat completa. Ella es va curar de la tisis, el seu amic va morir, i llavors la força creativa es va estrocar. No eren temps propicis per a cap revolta. Però aquí la tenim, tenim l'exemple d'una escriptora que va ser capaç de sobrepassar els límits imposats. ♦♦

**MERCÈ
FIGUERAS
VA VÈNCER
LA MALEDIC
CIÓ AMB LA
QUAL LA
CULTURA
CONDEMNÀ
TOTA
REBEL·LIÓ.
VA ESCRIURE
COM UNA
DONA QUE
HA CONEGUT
LA
LLIBERTAT
COMPLETA**

FONS MÀRIUS TORRES / UNIVERSITAT DE LLEIDA

L'assassinat de la civilització occitana

JORDI
LLAVINA

L'assassinat que encapçala el títol d'aquest article no és cap exageració. És el que l'autora fa servir, i en més d'una ocasió, en aquests dos assajos publicats a la primera dels quaranta en la revista occitana *Cahiers du Sud*. Una civilització assassinada –l'occitana medieval– per un poble bàrbar –el francès–. La força s'ha imposat a l'esperit, ha esclafat la civilització que esclatava (la de la poesia dels trobadors, la de l'art romànic), i que Simone Weil enllaça amb la grega: "Una civilització mediterrània que tal volta hauria arribat a ser, amb el temps, un segon miracle; que tal volta, si no l'haguessin morta, hauria assolit un grau de llibertat espiritual i

de fecunditat tan elevat com la Grècia antiga".

Escriu la filòsofa francesa: "Hi va haver una civilització romànica, i va ser incomparable. Diversos països en formaren part, però sabem que en molts aspectes el país d'Oc en va ser el centre. I aquesta civilització va morir al segle XIII, quan el país d'Oc va ser assassinat". Era (també) la civilització dels nostres trobadors, que escrivien en occità. La que encara perviu, al segle XV, en Jordi de Sant Jordi. Aquella que, per parlar de la pàtria, feia servir la paraula *lengatge* (¿voleu manera més bella de designar una entitat política i territorial?). La que, des del

nostre país, i segles després de morta, encara resultava familiar, ni que fos per confusió: "En llemosí sonà lo meu primer *vagit*" (el subratllat és meu).

Weil no està disposada a utilitzar les minúscules per al que considerava una veritat provada: l'anorreament de tota una civilització per mitjà de l'aniquilament del poble germinal sencer. En un text sobre l'origen del hitlerisme, escriu: "Tot poble que esdevé nació sotmetent-se a un estat centralitzat, burocràtic i militar es torna tot seguit, i continua essent-ho molt de temps, un flagell per als veïns i per al món". (De tant en tant, és difícil lle-

EL GENI D'OC
SIMONE WEIL
JOSÉ J. DE OLAÑETA,
EDITOR
TRADUCCIÓ DE
JORDI QUINGLES
174 PÀG. / 11 €

gir aquest llibret sostraiem-nos al que està passant al nostre país.) Weil compara la *Iliada* amb la *Canço de la Crosada* (el poema de Tolosa). La diferència entre tots dos poemes, quant al valor literari, és manifesta. Però la intenció de l'un i l'altre és idèntica: glossar l'emoció d'una civilització anihilada. Roma va escombrar l'esperit de Grècia; i França, el d'Occitània. La civilització romànica concilia Grècia i el cristianisme, i encara s'enriqueix amb notables aportacions orientals. El vincle que estableix l'autora entre l'amor homosexual grec i l'amor cortès trobadoresc, tots dos mirant d'abastar l'amor de Déu, em sembla més discutible. Però la idea principal d'aquests dos textos –"la primera intuïció", que diria Bergson– continua sent enormement suggestiva. ♦♦